

УДК 330.341.1. 332.1(477)
JEL Classification D 92, Q 12

Ясінецька І.А.

д-р. екон. наук, проф., проректор з навчальної роботи,

E-mail: pro_navch@pdatu.edu.ua

Мушеник І.М.

*канд. екон. наук, доцент кафедри математичних дисциплін,
інформатики і моделювання*

Подільський державний аграрно-технічний університет

E-mail: mushenik77@ukr.net

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ТА ЗАВДАННЯ ЩОДО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Анотація

Регіони на сучасному етапі економічного розвитку починають відігравати значну економічну, соціальну та технологічну роль в становленні територіальної інфраструктури кожної конкретної країни. Стабільний розвиток регіонів можливий лише за умови потужного та безперервного інвестиційно-інноваційного стимулювання регіональної економіки.

Для досягнення поставленої мети використано системний аналіз – при дослідженні теоретико-методологічних засад інвестиційного забезпечення розвитку регіонів України.; абстрактно-логічний – для уточнення сутності основних понять, визначень і категорій теорії інвестиційного забезпечення розвитку регіонів України; порівняльний – для зіставлення економічних явищ у різні часові періоди з метою виявлення причинно-наслідкового зв'язку. Також в статті використовувалися такі методи дослідження, як монографічний, порівняльно-аналітичний, спостереження, а також табличний метод подання інформації.

У статті проаналізовано динаміку інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності. Виявлено та оцінено взаємозв'язки інвестиційної активності та результатів господарювання в аграрному секторі регіонів України. Виявлено взаємозв'язок інноваційного розвитку та інвестиційної активності регіонів України. Розглянуто особливості інвестиційної діяльності України, наголошено на сучасних підходах і баченнях. Розглянуто чинники розвитку інвестиційно-інноваційної привабливості. Запропоновано шляхи покращення інвестиційно-інноваційної спроможності в регіонах. Висвітлено основні проблеми та чинники, що впливають на інвестиційну діяльність та інвестиційну привабливість країни. Наведено класифікацію інвестицій за різними ознаками, зокрема за об'єктами вкладення коштів, за характером участі в інвестуванні, за періодом інвестування, за формою власності інвесторів, за регіональною ознакою. Проведено аналіз динаміки обсягу надходження прямих іноземних інвестицій в Україну, який дозволив виокремити періоди найбільш значних коливань та встановити причини, що вплинули на такі зміни.

Розглянуто причини скорочення інвестицій у спеціальні (вільні) економічні зони та на території пріоритетного розвитку, а також можливості та перспективи залучення інвестицій до цих зон і територій. Визначено шляхи та умови покращення інвестиційного клімату в країні, що нададуть змогу збільшити надходження прямих іноземних інвестицій та фінансування загальних капітальних інвестицій.

Ключові слова: *інновації, інноваційна діяльність, регіональна інноваційна система, інвестиції, інвестиційне забезпечення, інвестиційна політика.*

Вступ. Сталий розвиток кожного регіону окремо та країни в цілому, зростання їх економічного потенціалу, підвищення життєвого рівня населення залежить від багатьох факторів, серед яких найбільш вагомими є: посилення економічної самостійності регіонів, створення сприятливих умов для їх соціально-економічного розвитку. З метою збалансованого розвитку кожного регіону необхідно підвищити ефективність використання наявного потенціалу та сприяти залученню коштів як вітчизняних, так і іноземних інвесторів.

Одним із чинників модернізації економіки країни є інноваційно-інвестиційне зростання економіки регіонів. Реалізація інноваційної політики в несприятливому інвестиційному кліматі практично неможлива. Проблемою, що потребує своєчасного вирішення, є залучення інвестицій в економіку України, і зокрема в аграрний сектор, оскільки інвестиції є безпосереднім носієм інновацій [15. с. 9].

Недостатність інвестування в регіонах України є одним з основних показників визначення депресивності території (поряд з грошовими доходами населення, їх рівнем зайнятості та кількістю безробітних) [2]. Пріоритетна роль інноваційно інвестиційної стратегії розвитку України та її регіонів визначається як провідними науковцями, так і законодавчо на державному рівні [16 с. 432].

Інноваційна діяльність тісно пов'язана з інвестиційною, оскільки інвестиції є безпосереднім носієм інновацій. Отже, реалізація інноваційної політики в несприятливому інвестиційному кліматі практично неможлива [12 с. 165]. Проблемою, що потребує своєчасного вирішення, є залучення інвестицій в економіку України, яку слід розглядати в контексті сталого розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми інноваційного розвитку та його інтеграції з інвестиційною діяльністю висвітлені в працях таких українських вчених як Ю. Гайбура [1], З.Романчук [12], І. Мушеник [7] та ін.

Теоретичні та практичні дослідження, пов'язані з інвестиційною діяльністю, виконували і продовжують такі відомі вчені як Н.І. Бурлака [2], Ю.В. Ткаченко [13], І.В. Семенишина [1], А.І. Іващенко [4], та інші. Вони створили вагомий внесок у методологію та практичний інструментарій інноватики. Проте сучасний динамічний розвиток інноваційних процесів в Україні свідчить про актуальність подальших досліджень у напрямку забезпечення інноваційного розвитку економіки країни.

Значний внесок у розробку проблем управління інноваційно-інвестиційним розвитком регіонів зробили відомі вчені-економісти: О.Б. Василиця [3], І.І. Чуницька [14], Н.О. Шевченко [15], І.А. Ясінецька [16], О.В. Гаврилюк, В.М. Гончаров, Н.В. Дадій, В.І. Захарченко, О.Є. Кузьмін, О.П. Кириленко, Ю.В. Орловська, О.В. Панухник, Г.І. Сорокуров, М.М. Туріяньська та ін.

Мета. Дослідити процес розвитку іноземного інвестування в Україні, його вплив на розвиток національної економіки, та визначити шляхи для створення привабливого інвестиційного клімату.

Методологія дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження слугували фундаментальні положення загальної економічної теорії, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячені проблемам інвестиційного забезпечення розвитку регіонів України. Для досягнення поставленої мети використані сучасні методи дослідження: системний аналіз – при дослідженні теоретико-методологічних засад інвестиційного забезпечення розвитку регіонів України.; абстрактно-логічний – для уточнення сутності основних понять, визначень і категорій теорії інвестиційного забезпечення розвитку регіонів України; порівняльний – для зіставлення економічних явищ у різні часові періоди з метою виявлення причинно-наслідкового зв'язку. Також в статті використовувалися такі методи дослідження, як монографічний, порівняльно-

аналітичний, спостереження, а також табличний метод подання інформації.

Результати дослідження. Інвестиційна активність регіонів визначається рівнем її доходності, з точки зору потенційних можливостей економічного зростання і, відповідно, інвестиційною привабливістю і можливістю здійснення інвестицій за рахунок накопиченого в регіоні потенціалу, та показниками ліквідності, які характеризують рух грошових потоків у регіоні, можливість перетворення накопичених прибутків у реальні грошові кошти. Тобто пропонується розглядати комплекс із таких складників: обсяги інвестицій у регіоні (власних та залучених), валовий регіональний продукт, динаміка та структура дебіторської і кредиторської заборгованості, трудові ресурси, вплив інфляційних процесів, фінансовий стан підприємств регіону, його експортоорієнтованість (експортозалежність). Результуючий показник характеризується двома узагальнювальними складниками: доходністю та ліквідністю, які в свою чергу формуються з низки дрібніших [3 с. 39].

Доходність регіону з точки зору її впливу на його інвестиційну активність визначається показниками отриманого валового доходу в регіоні, а також факторами, що на нього впливають. А саме: кількість та обсяги прибуткових підприємств, рівень інфляції в регіоні, реальні доходи населення, експортоорієнтованість (експортозалежність) регіону тощо [1 с 32]. Оскільки оцінка доходності здійснюється під призвоєю інвестиційної діяльності, то не менш важливими показниками є обсяги капітальних інвестицій та будівельно-монтажних робіт, виконаних у межах регіону. Тому доходність окремого регіону країни з метою оцінювання його інвестиційної активності вважаємо доцільним визначати на основі таких показників: валовий регіональний продукт (абсолютне значення; темп росту – враховує динаміку цього показника; обсяг валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу – враховує насиченість окремого регіону); регіональний рівень інфляції; реальні доходи населення, отримані за певний період (рік); фінансові результати підприємств регіону, отримані за певний період (рік); кількість прибуткових та збиткових підприємств в регіоні (відносно загальної кількості підприємств регіону); обсяги капітальних інвестицій та будівельно-монтажних робіт, виконаних в регіоні за відповідний період; експортоорієнтованість регіону (сальдо зовнішньоторговельного обороту регіону, враховуючи обсяг торгівлі товарами та послугами) [7 с. 25].

Другим складником рівня інвестиційної активності запропоновано показник ліквідності регіону, який слід визначати сукупністю критеріїв, які характеризують грошові надходження до окремого регіону та їх відтік, часову структуру зазначених грошових потоків, приток іноземних інвестицій до регіону та інвестиції, здійснені самим регіоном. З метою об'єктивнішого врахування впливу інвестицій, як залучених, так і здійснених самим регіоном, вважаємо необхідним враховувати їх обсяг у кількісному й об'ємному вимірах. Під кількісним виміром було прийнято кількість підприємств, у які вкладено інвестиції та які самі здійснювали інвестиції, відповідно. Під об'ємним виміром було враховано обсяг інвестицій у грошовому вимірі.

Для підприємств з прямими іноземними інвестиціями (ПІІ) в Україні розширено охоплення компонентів власного капіталу шляхом урахування резервів, додаткового капіталу та нерозподілених прибутків/збитків на додаток до статутного капіталу. Якщо капітал має від'ємне значення для розрахунків використовувалися нульові значення [6].

Здійснено переоцінку вартості підприємств, які надавали звітність за історичною вартістю у валюті інвестиції (для ПІІ в Україну та з України). З 2020 року форми обстеження ПІІ складаються в національній валюті.

Обсяги ПІІ станом на кінець 2019 року:

- в Україну несуттєво збільшилися – з 48.9 до 51.4 млрд дол. США; (рис. 1)

- з України значно зменшилися – з 8 до 3.5 млрд дол. США. (рис. 2)

Рис 1. Обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну (запаси), млрд дол. США
Джерело: [10]

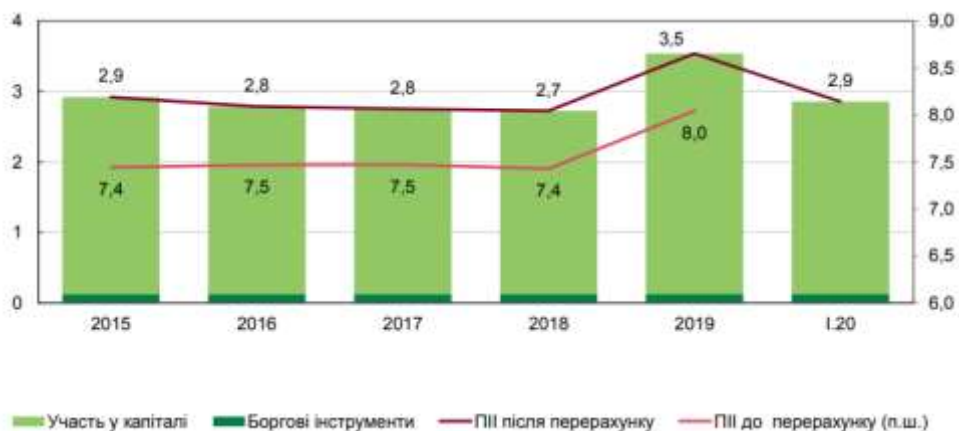

Рис 2. Обсяги прямих іноземних інвестицій з України (запаси), млрд дол. США
Джерело: [10]

В Україні спостерігається негативна тенденція, пов'язана з прямими іноземними інвестиціями. У першому кварталі минулого року був зафіксований приплив інвестицій на рівні 943 млн доларів, а в першому кварталі поточного року – відтік на суму майже 1,6 млрд. У Національному банку України відтік пов'язують з вилученням реінвестованих доходів підприємств і компаній реального сектору економіки [10].

З I кварталу 2020 року збір даних за формами обстеження Держстату здійснюється у національній валюті, що дало змогу виявити підприємства, які надавали дані за історичною вартістю, та здійснити коригування вартості запасів ПІІ (для інвестицій за кордон у вигляді акцій українських підприємств).

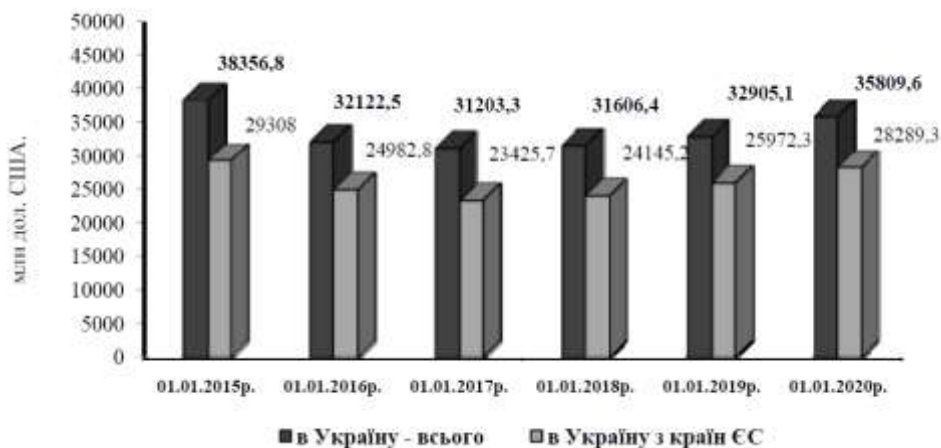

Рис. 3. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в Україну у 2015-2019 рр. (обсяги інвестицій, наростаючим підсумком з початку інвестування)

Джерело: побудовано авторами за даними [8]

На рисунку 3 можна спостерігати обсяг внесених з початку інвестування в економіку України прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), який коливається, як було зазначено вище, і вже з 2017 року поступово збільшується. Так на 01.01.2020 р. становив 35809 млн дол. США, що на 8,0% більше обсягів інвестицій на початок 2019 р.. Найбільше прямих іноземних інвестицій поступає в Україну з країн ЄС, що на 01.01.2020 склало 79,0% загального обсягу акціонерного капіталу (28289 млн дол. США), із інших країн світу – 21,0% (7520, 3 млн дол. США) [5].

Країни ЄС являються стратегічними партнерами України. Тож залучення іноземних інвестицій з цих країн не тільки мають сприяти розвитку економічних відносин, а й формувати позитивний імідж нашої держави. Збільшення припливу іноземних інвестицій з країн ЄС за останні роки має означати більшу довіру економічних кіл країн ЄС до України.

Як видно з таблиці 1, з 2010 – 2011 рр. спостерігається поступове зростання іноземних інвестицій. Але вже в 2012 та в 2014 рр. в результаті фінансової кризи та політичної нестабільності в Україні призвело до зменшення надходжень іноземних інвестицій на 12,3% та 55,1% відповідно.

У 2015 і 2016 роках ситуація почала декілька покращуватись і обсяг іноземних інвестицій в економіку України становив відповідно 4321,8 і 4405,9 млн. дол. США, що, між тим, значно менше, ніж у 2011 – 2013 рр. Але не виправданя надій ефективність економічних реформ, на стабілізацію політичної ситуації, боротьбу з корупцією також призвело до скорочення припливу прямих іноземних інвестицій, обсяг яких в 2017 році порівняно з 2016 роком зменшився майже на 43 %. Незначне збільшення надходжень у 2018 році, всього на 358,8 млн. дол. США або на 14,3%, продовжує свідчити про недовіру іноземних інвесторів до можливостей стабільного ведення бізнесу та поліпшення інвестиційного клімату в країні. В 2019 р. відбулося зменшення припливу прямих іноземних інвестицій в порівнянні з 2018 р. на 11,8% [11].

У 2019 році українські підприємства внесли \$14,9 млн. прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку країн світу. У цілому, станом на 1 січня 2020 року обсяг ПІІ з України дорівнював \$6272,7 млн. (на початку 2019 року він становив \$6294,24 млн.). До країн ЄС з України інвестовано \$6086 млн., до інших країн світу – \$186,7 млн.

Найбільші обсяги прямих іноземних інвестицій з України (за накопичувальним підсумком) були спрямовані до Кіпру – \$5935,6 млн., Російської Федерації – \$118 млн., Латвії – \$73 млн., Віргінських Британських Островів – \$33,7 млн. та Угорщини – \$16,1 млн. Лідерами за обсягами інвестицій на звітну дату (за накопичувальним підсумком) були підприємства професійної, наукової та технічної діяльності, вкладення яких в інші країни становили \$5972,8 млн. У регіональному розрізі найбільші обсяги інвестицій були здійснені з Донецької області (\$5912,9 млн.) та м. Києва (\$238 млн.).

Таблиця 1. Надходження прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в Україну

Роки	Прямі іноземні інвестиції, млн. дол. США	Показники динаміки (до попереднього року)		
		абсолютний приріст (зменшення), млн.дол. США	індекс динаміки, %	темпи проросту (зменшення), %
2010	5851,2			
2011	6033,7	182,5	103,1	3,1
2012	5290,7	-743,7	87,7	-12,3
2013	5462,1	171,4	103,2	3,2
2014	2451,7	-3010,4	44,9	-55,1
2015	4321,8	1900,0	176,2	76,2
2016	4405,9	84,1	102,0	2,0
2017	2511,1	-1894,8	57,0	-43,0
2018	2869,9	358,8	114,3	14,3
2019	2531,1	-338,8	88,2	-11,8

Джерело: [11]

В таблиці 2 наведено перелік країн світу, які вкладають в економіку України найбільший обсяг інвестицій, та частка інвестицій цих країн у загальному обсязі прямих іноземних інвестицій в Україні. Як бачимо, за період з 01.01.2015 року до 01.01.2020 року в структурі прямих іноземних інвестицій в економіку України відбулися деякі зміни. Необхідно відмітити, серед країн-інвесторів на першому місці знаходиться Кіпр, але частка їх структурі ПІІ в економіку України за період, що аналізується зменшилась на 2,2% і складала на 01.01.2020 – 29%.

Таблиця 2. Структура прямих іноземних інвестицій в економіку України за країнами світу

Країни світу	Структура іноземних інвестицій на 1 січня, %		
	2015 рік	2018 рік	2020 рік
Кіпр	31,2	28,0	29,0
Нідерланди	18,0	20,2	23,2
Велика Британія	5,6	6,1	5,8
Німеччина	5,5	5,3	5,1
Швейцарія	3,6	4,8	4,8
Австрія	3,5	3,2	3,4
Франція	3,5	2,3	2,4
Польща	1,8	2,0	2,2
Російська Федерація	4,2	2,5	2,0
США	2,0	1,6	1,8
Італія	0,5	0,6	0,8
Інші країни світу	20,6	23,4	19,5
Усього	100,0	100,0	100,0

Джерело: [11]

Нідерланди займають друге місце серед країн-інвесторів. В загальному обсязі прямих іноземних інвестицій в економіку України частка інвестицій цієї країни зросла з 18,0 % у 2015 році до 20,2,0 % у 2018 році, а на початок 2020 року склала вже 23,2%. За даними Державної служби статистики України на 1 січня 2020 року Нідерланди вклали в економіку України 8301,4 млн. дол. США, Кіпр – 10368,9 млн. дол. [5].

Також можна відмітити, що на початок 2020 року порівняно з 2015 роком в структурі прямих іноземних інвестицій в економіку України збільшились частки інвестицій з Великої Британії – на 0,2 %, Швейцарії – на 1,2%, Польщі - на 0,4 %, Італії – на 0,3%. У той же час зменшились частки інвестицій з Німеччини – на 0,4 %, Франції – на 1,1%, США – на 0,2%. Частка інвестицій в Україну з Російської Федерації від загального обсягу прямих іноземних інвестицій суттєво скоротилась – з 4,2 % на початок 2015 року до 2,0% у 2020-му (табл. 2).

За накопичувальним підсумком, станом на 1 січня 2020 року акціонерний капітал нерезидентів в Україні дорівнював \$35809,6 млн. (із країн ЄС – \$28289,3 млн., з інших країн – \$7520,3 млн.), що виявилось лише на 8,8% більше показника початку 2019 року (\$32911 млн.). До основних країн-інвесторів України належали Кіпр – \$10368,9 млн., Нідерланди – \$8301,4 млн., Велика Британія – \$2060,6 млн., Німеччина – \$1843,1 млн. та Швейцарія – \$1714,5 млн. Найбільші обсяги надходжень прямих інвестицій на звітну дату (за накопичувальним підсумком) були спрямовані до підприємств промисловості – \$11595,9 млн., оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів – \$5662,5 млн. та у сферу операцій з нерухомим майном – \$4495,7 млн. Серед регіонів лідерами за обсягами ПІІ були м. Київ (\$19344,3 млн.), Дніпропетровська область (\$3797,6 млн.) та Київська область (\$1645,3 млн.) [9].

У першому кварталі 2020-го інвестиції з Кіпру скоротилися на 1,4 млрд доларів, з Німеччини – на 427,5 млн, з Нідерландів – на 178,4 млн. При цьому інвестиції зі Швейцарії зросли на 112,1 млн, з Польщі – на 48 млн, з Франції – на 45 млн, з Австрії – на 38,5 млн.

Графічно структура прямих іноземних інвестицій в економіку України за країнами світу на початок 2019 року представлена на рисунку 4.

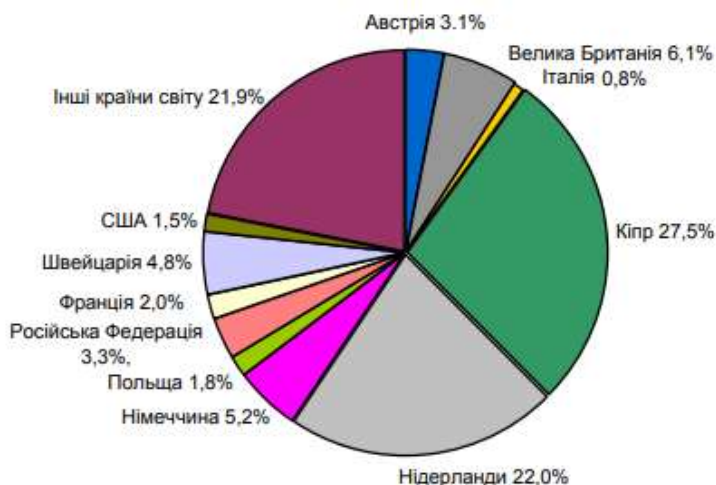

Рис. 4. Структура прямих іноземних інвестицій в економіку України за країнами світу станом на 1 січня 2019 року, %

Джерело: [11]

Структура прямих іноземних інвестицій в Україну за видами економічної діяльності на початок 2016 та 2020 років представлена в таблиці 3.

Таблиця 3. Структура прямих іноземних інвестицій за видами економічної діяльності

Види економічної діяльності	Структура іноземних інвестицій на 1 січня, %		
	2010 рік	2016 рік	2020 рік
Промисловість	42,2	30,8	33,0
Оптова та роздрібна торгівля: ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	11,1	15,9	15,8
Фінансова та страхова діяльність	23,0	13,5	12,7
Операції з нерухомим майном	6,0	11,7	12,5
Інформація та телекомунікації	4,0	6,5	6,8
Професійна, наукова та технічна діяльність	2,9	7,0	6,2
Будівництво	2,7	3,2	2,9
Сільське, лісове та рибне господарство	1,7	1,6	1,5
Інші види економічної діяльності	6,5	9,8	8,6
Усього	100,0	100,0	100,0

Джерело: [8]

Аналіз даних таблиці 3 свідчить, що в структурі прямих іноземних інвестицій в Україну за видами економічної діяльності з 01.01.2010 по 01.01.2020 р. відбулися певні зміни. Найбільш пріоритетною сферою для іноземних інвесторів залишається промисловість (переробна промисловість, металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів, машинобудування, відновлювальна енергетика), хоча частка інвестицій на початок 2020 року зменшилась порівняно з 2010 роком на 9,2%. Суттєво збільшилась частка іноземних інвестицій від загального обсягу іноземних інвестицій країни в операції з нерухомим майном (на 6,5%), в оптову та роздрібну торгівлю (на 4,7%), в професійну, наукову та технічну діяльність (на 3,3%) і в сферу інформації та телекомунікації (на 2,8%) [5].

Слід відмітити, що за 10 років суттєво зменшувалась частка інвестицій у фінансову та страхову діяльність (на 10,3%). За ці роки вона скоротилась з 23,0% у 2010 році до 12,7 % на початок 2020 року. Також, треба відмітити, у таку сферу, як сільське господарство, де Україна пропонує важливі інвестиційні проекти, було вкладено тільки 1,5 % іноземних інвестицій (табл. 3).

Між тим є й негативні зміни у структурі іноземних інвестицій за видами економічної діяльності, до яких можна віднести зменшення суми та частки інвестицій у професійну, наукову та технічну діяльність з 7,0 % до 6,2 % та у будівельну галузь – з 3,2 % до 2,9 %, а також те, що у таку галузь як сільське господарство, де Україна пропонує важливі інвестиційні проекти, було вкладено всього 1,5 % іноземних інвестицій [11].

Найвищий відтік інвестицій був у сфері української промисловості – майже 1,6 млрд доларів. Водночас інвестиції спрямовані до сфер фінансів і страхування, ІТ, а також професійної, наукової та технічної діяльності.

Якщо дивитися по регіонах України, то найбільший відтік інвестицій був з Дніпропетровської, Донецької та Луганської областей. Вкладали кошти в проекти в Києві, Волинській, Чернігівській та Херсонській областях.

Найбільші інвестиції надійшли в промисловість, сектори фінансів та страхування, операції з нерухомістю, торгівлю, ремонт авто- та мототранспорту та ІТ-галузь.

У 2015 році найбільше грошей було вкладено в розвиток фінансів та страхування (\$2,7 млрд). Друге місце за кількістю фінансових вливань посіла ІТ-галузь (\$0,5 млрд). В оптову та роздрібну торгівлю було вкладено понад \$0,3 млрд. Трохи менше коштів надійшло в розвиток промисловості. В операції з нерухомістю інвестовано

\$0,1 млрд.

У 2016 році у всіх цих галузях збільшилась кількість інвестицій, зокрема, у промисловість – на 80%.

2017 року відбувся значний відтік інвестицій із фінансового сектору (-54,4%) до \$1,3 млрд та сфери торгівлі (-66%) – менше ніж \$0,2 млрд.

У 2018 році фінансова сфера втратила ще 6% інвестицій, які протягом року становили \$1,2 млрд, промисловість – \$0,3 млрд (-42%), ІТ-галузь – \$0,1 млрд (-22%). При цьому операції з нерухомості зросли на 244% та отримали \$0,4 млрд фінансових вливань. На 236% збільшилися інвестиції в торгівлю та ремонт авто, які становили \$0,6 млрд.

У 2019 році інвестиції у сферу фінансових послуг просіли майже на чверть, але вдвічі збільшились капіталовкладення у промисловість. У нерухомість почали вкладати на 46% менше (\$0,2 млрд), а торгівля та ремонт авто отримали на 65% менше інвестицій, ніж попереднього року, повернувшись на позиції 2017 року (\$0,2 млрд) [11].

Нинішня географічна структура іноземних інвесторів в Україні не є оптимальною та не відповідає структурі інвесторів, що розміщують свої капітали у переважній більшості розвинених країн. Для української економіки важливі інвестиції саме з країн, які є технологічними лідерами та спеціалізуються на виробництві товарів з високою часткою доданої вартості, а саме зі «старих» країн-членів Європейського Союзу (Франції, Італії, Німеччини), а також США та Японії [14 с. 112].

Стосовно галузевих пріоритетів, то в іноземних інвесторів вони різні: сьогодні ПП наявні в усіх галузях української економіки. Водночас більшість інвесторів, представлених на українському ринку, охоче інвестують у галузі переробної промисловості, а також сферу оптової та роздрібною торгівлі — там, де швидко з'являються нові товари, змінюється асортимент, швидко окупаються витрати та невисокі комерційні ризики. Також популярними є галузі, що не потребують довгострокових капіталовкладень і освоєння нових технологій, зокрема фінансовий сектор та сектор нерухомості [4 с. 15].

Попри те, що інвестиції залучаються у високоприбуткові галузі економіки, вони не зміцнюють конкурентні позиції країни на світових ринках. Надмірні ПП у фінансовий сектор, з одного боку, наповнюють фінансову систему обіговими коштами, які сприяють стабільній ліквідності фінансової системи країни, з іншого — створюють підстави для екстенсивного розвитку національної економіки.

Висновки і перспективи. У результаті проведеного дослідження динаміки та структури надходження прямих іноземних інвестицій в Україну та капітальних інвестицій виявлено, що основними причинами скорочення надходження інвестицій є загострення політичної ситуації, фінансова та економічна нестабільність, недосконалість законодавчої бази, яка не гарантує інвесторам юридичного захисту їхніх прав і капіталу, загальний несприятливий інвестиційний клімат. Аналіз динаміки надходження прямих іноземних інвестицій показав, що будь-яке загострення політичної ситуації викликає не тільки значне скорочення надходження інвестицій, а й відтік коштів із країни. Недоліки функціонування спеціальних (вільних) економічних зон призвели до скорочення інвестиційних проектів на цих територіях. Дослідження структури капітальних інвестицій за джерелами фінансування показав, що в їхньому складі є позитивні структурні зрушення, які відбулися за рахунок збільшення обсягу та частки капітальних інвестицій за кошти державного бюджету та кошти місцевих бюджетів.

Відповідно до нашого дослідження, пріоритетними шляхами для залучення іноземних інвестицій повинні стати:

- завершення формування відповідної нормативно-правової бази (вітчизняна

законодавча база має деякі недоліки: нестабільність і ненадійність, відсутність комплексності й наявність суперечностей у законодавчих актах. Нестабільність зумовлює неможливість спрогнозувати виробничо-господарську і фінансову діяльність об'єктів інвестування);

- досягнення політичної стабільності;
- подальше реформування податкової системи - спростити оподаткування підприємницької діяльності, знизити податкове навантаження та надати додаткові пільги іноземним інвесторам з метою підвищення податкової конкурентно-спроможності вітчизняної економіки;
- інвесторам, що вкладають фінансові ресурси у низько розвинені регіони, потрібно надавати додаткові преференції тощо;
- сприяння розвитку інститутів фондового ринку;
- зміцнення фінансово-кредитної системи, створення небанківських фінансових установ, особливих лізингових і страхових компаній, венчурних фондів;
- сприяння розвитку венчурного бізнесу, для цього потрібна активізація розвитку вітчизняного фондового ринку та допомога держави у розміщенні цінних паперів венчурних фондів первинної емісії, а також її активна участь у фінансуванні НДДКР;
- стимулювання залучення інвестицій у науково-технічну та інноваційну діяльність;
- реклама інвестиційних переваг України в міжнародних засобах масової інформації та проведення тематичних конференцій для зарубіжних бізнесменів;
- передача потенційним інвесторам у довгострокову оренду земельних, мінеральних, лісових та водних ресурсів за умови організації ними в Україні виробництв продукції з високим ступенем переробки;
- постійне покращення вітчизняної автомобільної та залізничної транспортної мережі, з першочерговим розвитком сполучення між Чорним та Балтійським морями та між Європою і країнами Азії;
- проведення виваженої фінансової політики для стабілізації макроекономічного середовища, що сприятиме створенню сприятливого інвестиційного клімату та подоланню перешкод залучення іноземних інвестицій;
- розроблення детальної стратегії Уряду для заохочення інвестицій, також корисним було б створення порталу для інвесторів для їх інформаційної підтримки, зокрема щодо законодавчих змін.

Вважаємо, що формування в Україні привабливого для іноземних інвесторів середовища, насамперед, треба починати з активних дій держави, спрямованих на зміну політичного, економічного та правового поля в країні, що стимулюватиме приріст іноземного капіталу, забезпечить максимально вигідну для України їхню міжсферову алокацію відповідно до вимог обраної стратегії розвитку вітчизняної економіки та дозволить підвищити конкурентні позиції національної економіки на міжнародному ринку. Перспективами подальших розвідок у даному напрямі є дослідження зарубіжного досвіду регулювання інвестиційної діяльності та з залучення іноземних інвестицій в національну економіку.

Список використаних джерел

1. Semenushyna, Y Haibura, I Mushenyuk, I Sklyarenko. Development of the method for structural-parametric optimization in order to improve the efficiency of transition processes in periodic systems. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. Vol. 94(4), 2018. P. 29-36.
2. Бурлака Н.І. Розвиток інвестиційної діяльності підприємств України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 8. С. 37-44.

3. Василиця О. Б. Іноземне інвестування: загрози економічній безпеці України. *Економіко-правовий часопис*. 2016. Вип. 1. С. 12-22.
4. Іващенко А. І. Фактори підвищення темпів зростання інвестиційної активності в Україні. *Інвестиції. Практика та досвід*. 2013. №24. С. 11–20.
5. Інноваційний розвиток в Україні: наявний потенціал і ключові проблеми його реалізації: аналіт. доп. Центр Разумкова. *Національна безпека і оборона*. 2004. № 7. С. 24.
6. Капітальні інвестиції в Україні. Державна служба статистики України. [сайт]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018>.
7. Мушеник І.М. Проблеми інноваційного розвитку агропромислового комплексу України. *Інноваційна економіка*. 2018. № 3-4. С. 23-28.
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [сайт]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Офіційний сайт міністерства фінансів України. [сайт]. Retrieved from: <http://www.index.minfin.com.ua/index/fidi>
10. Офіційний сайт Національного банку України. [сайт]. Retrieved from: <https://bank.gov.ua/>
11. Прямі іноземні інвестиції в Україні. Державна служба статистики України. [сайт]. Retrieved from: <http://www.insiders.com.ua/spravochnik/inostrannye-investitsii>
12. Романчук З. Проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України та шляхи їх вирішення. *Вісник Львівського університету*. 2010. Серія економічна. Вип. 43. С. 162–167.
13. Ткаченко Ю. В. Стратегія формування інвестиційної привабливості національної економіки в умовах глобалізації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 13. С. 147–153.
14. Чуницька І. І. Інвестиційний клімат України: сутність, проблеми та шляхи їх вирішення. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 3(14). С. 111-117.
15. Шевченко Н. О. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектора регіонів України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 12. С. 8-10.
16. Ясінецька І.А., Мушеник І.М. Механізми вдосконалення структури інформаційної системи сільськогосподарського землекористування. *Science and Practice: Implementation to Modern Society*. Proceedings of the 4 th International Scientific and Practical Conference (May 6-8, 2020). Manchester, Great Britain: Peal Press Ltd., 2020. p. 430-435.

*Дата надходження статті до редакції: 11.04.2021
Рецензування 18.05.2021 Прийняття в друк: 28.06.2021*

Yasinetska I.A.

*Dr. Sc. in Economics, Prof., Vice-Rector for Academic Affairs
State Agrarian and Engineering University in Podilya
Kamianets-Podilsky, Ukraine*

Mushenyk I.M.

*Ph.D in economic
State Agrarian and Engineering University in Podilya
Kamianets-Podilsky, Ukraine*

STRATEGIC PRIORITIES AND TASKS FOR INVESTMENT SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF THE REGIONS OF UKRAINE

Abstract

Regions at the present stage of economic development are beginning to play a significant economic, social and technological role in the formation of the territorial infrastructure of each particular country. Stable development of the regions is possible only under the condition of strong and continuous investment and innovation stimulation of the regional economy.

The theoretical and methodological basis of the study were the fundamental provisions of general economic theory, as well as scientific works of domestic and foreign scientists on the problems of investment development

of the regions of Ukraine. To achieve this goal, modern research methods are used: system analysis - in the study of theoretical and methodological foundations of investment support for the development of the regions of Ukraine.; abstract-logical - to clarify the essence of the basic concepts, definitions and categories of the theory of investment support for the development of the regions of Ukraine; comparative - to compare economic phenomena in different time periods in order to identify the causal link. The article also used such research methods as monographic, comparative-analytical, observation, as well as a tabular method of presenting information.

The article analyzes the dynamics of investment in fixed capital by type of economic activity. The interrelations of investment activity and results of management in the agrarian sector of the regions of Ukraine are revealed and estimated. The interrelation of innovative development and investment activity of the regions of Ukraine is revealed. Features of investment activity of Ukraine are considered, modern approaches and visions are noted. The conditions for successful implementation of economic modernization through the introduction of innovations in the context of globalization are highlighted. Factors of development of investment and innovation attractiveness are considered. Ways to improve investment and innovation capacity in the regions are proposed. The main problems and factors influencing investment activity and investment attractiveness of the country are covered. The classification of investments on various signs, in particular on objects of investment of funds, on character of participation in investment, on the investment period, on a form of ownership of investors, on a regional sign is resulted. An analysis of the dynamics of the volume of foreign direct investment in Ukraine, which allowed us to identify the periods of the most significant fluctuations and identify the reasons that influenced such changes.

The reasons for the reduction of investments in special (free) economic zones and in the territories of priority development, as well as opportunities and prospects for attracting investments in these zones and territories are considered. Ways and conditions for improving the investment climate in the country have been identified, and it will provide an opportunity to increase foreign direct investment inflows and the financing of general capital investments.

Keywords: innovations, innovation activity, regional innovation system, investments, investment support, investment policy.

References

1. Semenushyna, I., Haibura, Yu., Mushenyk, I. & Sklyarenko, I. (2018). Development of the method for structural-parametric optimization in order to improve the efficiency of transition processes in periodic systems. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 94(4), 29-36.
2. Burlaka, N.I. (2019). Rozvytok investytsiinoi diialnosti pidpryemstv Ukrainy. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 8, 37-44.
3. Vasylytsia, O. B. (2016). Inozemne investuvannia: zahrozy ekonomichnii bezpetsi Ukrainy. *Ekonomiko-pravovyi chasopys*, 1, 12-22.
4. Ivashchenko, A. I. (2013). Faktory pidvyshchennia tempiv zrostantia investytsiinoi aktyvnosti v Ukraini. *Investytsii. Praktyka ta dosvid*, 24, 11-20.
5. Innovatsiinyi rozvytok v Ukraini: naiavnyi potentsial i kliuchovi problemy yoho realizatsii: analit. dop. Tsentru Razumkova. *Natsionalna bezpeka i oborona*, 7, 24.
6. Kapitalni investytsii v Ukraini. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [sait]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018>.
7. Mushenyk, I.M. (2018). Problemy innovatsiinoho rozvytku ahropromysloвого kompleksu Ukrainy. *Innovatsiina ekonomika*, 3-4, 23-28.
8. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Ofitsiinyi sait ministerstva finansiv Ukrainy. Retrieved from: <http://www.index.minfin.com.ua/index/fidi>
10. Ofitsiinyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy. Retrieved from: <https://bank.gov.ua/>
11. Priami inozemni investytsii v Ukraini. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Retrieved from: <http://www.insiders.com.ua/spravochnik/inostrannye-investitsii>
12. Romanchuk, Z. (2010). Problemy zaluchennia inozemnykh investytsii v ekonomiku Ukrainy ta shliakhy yikh vyrishennia. *Visnyk Lvivskoho universytetu, Seriya ekonomichna*, 43, 162-167.
13. Tkachenko Yu. V. (2014). Stratehiia formuvannia investytsiinoi pryvablyvosti natsionalnoi ekonomiky v umovakh hlobalizatsii. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 13, 147-153.
14. Chunytska, I.I. (2019). Investytsiinyi klimat Ukrainy: sutnist, problemy ta shliakhy yikh

vyrishennia. *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk*, 3(14), 111-117.

15. Shevchenko, N. O. (2013). Problemy innovatsiino-investytsiinoho rozvytku ahrarnoho sektora rehioniv Ukrainy. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 12, 8-10.

16. Yasinetska, I.A., & Mushenyk, I.M. (2020). Mekhanizmy vdoskonalennia struktury informatsiinoi systemy silskohospodarskoho zemlekorystuvannia. Science and Practice: Implementation to Modern Society. *Proceedings of the 4 th International Scientific and Practical Conference* (May 6-8, 2020). Manchester, Great Britain: Peal Press Ltd., 2020. p.430-435.

Received 04/11/2021

Revision 05/18/2021 Accepted 06/28/2021